

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravniški prostori:
2657 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXVII Cena lista Entered as second-class matter January 16, 1932, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., petek, 21. decembra (December 21), 1934. Subscription \$6.00 STEV.—NUMBER 249
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1932.

Komentarji

Enkrat: novi milijonarji
Preveč na vrhu, premalo na dnu
Pet milijonov enemu!
Petdesetim milijonom nič!

Poročilo smo že na temelju uradnih poročil iz Washingtona, da je lani, v prvem letu "new deala", število ameriških milijonarjev poskočilo za 26. Leto 1932 je samo 20 oseb prijavilo vladni milijon dolarjev in več letnih dohodkov, leta 1933 je pa bilo 46 takih oseb. Najbogatejši Slove v Združenih državah je lani prijavil pet milijonov dolarjev letnih dohodkov. Kdo je ta človek, vlada ne pove, toda lahko si ga mislimo.

Nekaj nadaljnjih podatkov, ki izvirajo iz gornjega poročila, ne bo škodilo.

Povedali smo že v enem prejšnjih člankov, da je v istem času, ko se je povečalo število ameriških milijonarjev — v dobi "new deala" — padlo število onih, ki imajo največ \$5000 letnih dohodkov. V istem času je imelo 20 milijonov družin v Združenih državah, to je več kot 71% vseh družin, manj ko \$2500 letnih dohodkov.

Peščica bogatinov, med katerimi je omenjenih 46 milijonarjev in ki so lani postali bogatejši — s pomočjo "new deala" — je komaj desetina enega odstotka vseh ameriških družin.

Pomislite! Ena desetina odstotka družin je lani imela \$75,000 ali več dohodkov na družino, na drugi strani je pa dvajset milijonov družin ali 71 odstotkov imelo manj ko \$2500 dohodkov na družino!

Taka je slika ameriškega kapitalizma, ki se nadaljuje pod "new dealom"!

En sam človek vzame pet milijonov dolarjev letnih dohodkov in 50 milijonov ljudi pa nima nič in živi v veliki revščini!

Ali je to demokracija? Da, po tolmačenju burboncev je to edina demokracija in zelo dober business. "Newdealovci" pa dajejo potuho temu sistemu!

Profesor Pitkin — to je tisti, ki je pred kratkim dejal, da bi treba vse brezposelne delavce pometati v morje — je izjavil pred nekaj dnevi na zboru tovarnarjev v Chicagu, da kapitalizem ni povzročil krize in kapitalizem je edini, ki lahko izvleče Ameriko iz sedanjega krize. Da, izvleče Ameriko na umeten način, to je mogoče, toda le zato, da jo spet pahne v novo krizo!

Pitkin meni, da je slabo gospodarstvo povzročilo krizo. Slabo gospodarstvo! Ali se ne vrši "slabo" in "dobro" gospodarstvo po pravih kapitalizma? Pitkin lahko poje svojo pesem kapitalizmu ob grmečnem aplavzu, ampak zavedni delavci ne dajo nič na take pesmi.

Ali je morda slabo gospodarstvo krivo, da je lani, sredi krize in pod Rooseveltovim reguliranjem ameriškega kapitalizma, naraslo — čes nočes — število milijonarjev? Če je to slabo gospodarstvo, kaj je potem dobro gospodarstvo?

Fakt je očiten: na eni strani preveč dohodkov in bogastva za peščico oseb, na drugi strani preveliko ali nič za milijone ljudi!

To je osnovno zlo. In to izvirata iz profitnega sistema, iz kapitalizma. Peščica bogatinov ne more konsumirati vsega blaga, ogromna večina prebivalstva pa spet ne more konsumirati, ker nima čim plačati — ker je ves denar in vse blago na drugi strani. To je glavni vzrok vsake ekonomske krize.

AVTNI DELAVCI TRGALI PRAVILNIK IN ODBOR

Vladna komisija jih je poslušala le en dan, nakar je zaslisanje odredila strogo na vprašanje stabilizacije produkcije

Detroit. — (FP) — Vladna komisija za študiranje problemov avtne industrije je le en dan poslušala delavce, ki so trgali avtni pravilnik, pripovedovali o razmerah in kritizirali avtni delavski odbor, ker noče enforsirati točke 7a.

Odbor so namreč le skušali kritizirati, ampak so bili takoj ustavljeni. Leo Henderson, vodja komisije, jim je rekel, da preiskovalci niso prišli v Detroit zato, da bi poslušali kritiko proti avtnemu delavskemu odboru, čeprav je slednji lahko kriv njih pritožb.

Ker je to pomenilo konec pritožb radi kršitve točke 7a, so zastopniki organiziranega delavstva vložili vigorozen protest. Maurice Sugar, odvetnik Mechanics Educational Society, neodvisne unije, je rekel, da je zaslisanje s tem postalo "otročje, ker so potlačeni važni fakti".

Delavci so se vrstili drug za drugim in pripovedovali o nizkem letnem zaslužku. Tudi so komisiji povedali, da pravilnik ni odpravil dolgega delovnika. Nekateri delavci še vedno delajo po 12 ur na dan in 84 ur v tednu, medtem ko so drugi — njih so legije — na cesti. Zahtevali so odpravo špionaže v tovarnah, kjer je v cvetu.

Neodvisna unija mehanikov je komisiji predložila tri točke za stabiliziranje produkcije in izboljšanje delavskega položaja. Te so: določitev minimalnih letnih plač za izvežbane in navadne delavce, uvedbo osemurnika in skrajšanje tednika na 30 ur. Zadnja točka je brezposelnostno zavarovanje kakor ga predvideva načrt kongresnika Lundeen.

To študiranje gospodarskih in delavskih problemov avtne industrije je odredil predsednik Roosevelt za namenom, da se stabilizira produkcija, ki je zdaj zelo sezonska. Pri podaljšanju pravilnika pred dobrim mesecem je tudi govoril o potrebi uvedanja letne plače. Avtnim magnatom ta preiskava ni po godu, ker nočejo, da bi vlada posvetila v njih imperij. Ta imperij je zelo dobičkonosen tudi v krizi. Letošnji profiti General Motors na primer znašajo nad 60 milijonov.

Kriza med Italijo in Abisinijo

Zeneva, 20. dec. — Abisinska vlada je poslala drugo noto Ligi narodov v zadevi konflikta z Italijo. V tej noti Abisinija (Etiopija) ponovno obtožuje Italijo, da so njene kolonialne čete preveč prekršile mejo in okupirale košček abisinskega teritorija ob italjskih kolonijah Somaliland, vsled česar je Italija zagrešila čin agresivnosti. Omenjena invazija, ki je bila pred dvema tednoma, je izzvala bitko, v kateri je bilo 35 Italijanov in 110 Abisincev ubitih. Abisinija zahteva zadoščenje od Lige narodov.

Italija gradi ladje za Poljsko

Trst, 20. dec. — Prva poljska ladja, ki bo imela ime Pilsudski in-katera je bila zgrajena v tukajšnji ladjedelnici, je bila večerja spuščena v morje. Ladja odraja 16,000 ton vode in gonijo jo motorji. Italija zgradi še eno ladjo za Poljake in v zameno za to dobi žito in drugo blago iz Poljske.

Naciji sterilizirali 1439 oseb v Hamburgu

Hamburg, Nemčija, 20. dec. — V bolnišnicah Hamburga je bilo steriliziranih 1439 oseb, odkar je nacistički sterilizacijski zakon v moči.

Rudarski stavkarji dobe podporo od vlade?

Obljubil jo je direktor delavskega departamenta v Californiji

San Francisco. — (FP) — Če mislijo lastniki zlatih rudnikov v Mother Lode in drugih kem-pah, da bodo s stradanjem prisilili rudarje, da se vrnejo na delo premagani, se v tem motijo, je rekel Timothy Reardon, direktor državnega delavskega departamenta, ki je stavkarjem obljubil vladno podporo.

Rudarji so zastavljali v začetku oktobra za priznanje unije in zvišanje plač od \$3 do \$4.50 na dan. Po stavki so prizadete štiri kempe — Mother Lode, Jackson, Sutter Creek in Amador — v kalifornijskih gorah.

Ta stavka je postala važna, ker se suče okrog točke 7a industrijskega zakona. Lastniki rudnikov pravijo, da ne bodo nikdar priznali organizacije, čeprav kongres sprejme še sedem sličnih točk. Raje ponovno zaprejo rove kakor bi se podali. Pravijo, da so jih odprli le vsled tega, da delavci nekaj zaslužijo, kar je znana — "bologney". Ni to arbitraži nočejo nič ališati.

Delavski direktor Reardon je obljubil stavkarjem vladno pomoč, ko so jim lastniki ukazali, naj gredo na delo ali pa rudnike za stalno zapro. Na stavki je 600 rudarjev. Na pomoč so jim priskočile tudi unije.

Bojevitli pristanišni bossje se na podajo

Njih unije so bojkotirale preiskavo delavskega odbora. Kako bossi negujejo svoje unije

New Orleans. — (FP) — Zastopniki federalnega delavskega odbora so imeli priliko prepričati se o delavskem položaju v tukajšnjem pristanišču, katerega dominira militantna New Orleans Steamship asociacija. Dobrega zaveznika ima tudi v policiji.

Slika, katero je dobil delavski odbor pri zaslisanju o predlogu unije pristaniških delavcev za delavske volitve, je približno take:

Podjetniška asociacija se poslužuje vseh trikov, od moledovanja do trde pesti, pri naganjanju delavcev v kompanijsko unijo, s katero ima pogodbo. Kakor je razvidno iz izjav delavcev niso bossje nikogar vprašali, če hoče njih unijo ali ne. Enostavno jih prisilijo spadati v njo in ji tudi plačevati assessment po \$2.50 vsake tri mesece. Ta denar je odtrgan pri plači brez vsakega vprašanja, po izjavi neke priče.

Običajna "agitacija" za kompanijsko unijo je v groznji bossov, da bo vsakdo ob delo, kdor bi se protivil njih uniji. Neki delavec je odklonil pričati, ko je bil informiran, da to lahko stori le pod pravim imenom in naslovom. Odklonil je vsled bojazni pred izgubo dela.

Boss se poslužuje tudi trde pesti. V ta namen imajo najetih več pretepačev, katerim plačajo po \$10 na dan, "da drže črne hudiče na svojem mestu". Te "organizatorične" metode rabi podjetniška asociacija tudi napram belokožcem.

Kljub tej taktiki je večina pristaniških delavcev na strani prave unije. Od 470 belokožnih delavcev, ki delajo v pristanišču, jih spada v pravo unijo 380, po izjavi njenega predsednika, 900 zamorcev in 200 belopoltecev se je podpisalo na peticijo za pristaniške delavske volitve.

Kompanijska unije je to preiskavo popolnoma bojkotirala. Delavski odbor je informirala po navodilu kompanijskih odvetnikov, da nima nobenega biznisa vmešavati se v stvari, nad katerimi nima jurisdikcije. Slično stališče je zavzel tudi pet transportnih podjetnikov, ki se

VOJAŠKE ČETE PORAZILE LINČARJE NA JUGU

Pobesneta drhal, ki ni mogla umrtiti zamorca, je potem zažgala sodnijsko poslopje

Shelbyville, Tenn., 20. dec. — Več tisoč linčarjev, ki je večeraj izgubilo bitko za črnca, se je danes zjutraj maščevalo s tem, da so zažgali poslopje tukajšnjega okrajnega sodišča. Poslopje je bilo uničeno do golega zidovja. Linčarji so tudi razdejali štiri vojaške avtomobile; polili so jih z bencinom in zažgali.

V večerajšnji bitki z milico sta bila dva linčarja ubita in sedem ranjenih. Eden ranjenec je bil prebodeh z bajonetom in bo najbrž umrl.

Drhal je napadla sodnijo, ko je bila v teku obravnava proti 22-letnemu zamorcu E. K. Harrisu, ki je bil obtožen posiljenja neke 14-letne belokožne deklice Zamorca, ki ni bil varen v tem okraju, so imeli zaprtega v Nashville. Večera so ga privedli sem pod stražo 150 miličnikov, toda šerif je takoj telefoniral guberniju za pojačanje milice, kajti sovražna množica zunaj sodnijskega poslopja je hitro narasčala. Gubernor se je odzval in poslal še 350 miličnikov, ki so obkolili sodnijo.

To pa ni motilo drhal, ki je silila v poslopje in zahtevala zamorca, da naredi z njim "kratek proces". Vojaki so postavili strojnico pred vrata sodnije in s puškami v rokah ter z nasajenimi bajoneti so nekaj časa držali množico proč. Ko pa je drhal videla, da je dovolj močna, je izvršila prvi naskok, ki je bil odbit z bajoneti. Sledili je drugi in tretji naskok, zaregljala je strojnica in vojaki so metali solzavke ter mahali s kopiti pušk po glavah divjakov.

Padanje mrtvih in ranjenih je še bolj razkačilo množico, ki se je zagnala kakor tolpa beasnih zverj proti vojakom. Brambovi so se morali umakniti v poslopje in krogle so deževale skozi vrata in okna. Medtem je sodnik ustavil proces, zamorca so pa hitro preoblekli v vojaško uniformo in mu nataknil plinsko masko na obraz ter ga odpeljali skozi stranska vrata do avtomobila, ki ga je odvedel nazaj v Nashville. Nato so vojaki izpraznili sodnijo in se umaknili v svoje taborišče zunaj mesta.

Ko je drhal uvidela, da je črnc ušel s prevaro njenim pestem, je kakor blazna planila v poslopje in demolirala vso notranjo opremo.

"Blazna" komunistka oproščena

Chicago. — Jane Emery Newton, 26-letna hči bivšega vrhovnega poveljnika Ameriške legije in zdaj komunistična agitatorica ter žena zamorca Newtona, ki je bila zadnji teden aretirana, ko se je uprla izgonu iz stanovanja, nakar je bila poslana v opazovalnico za umobolne, je bila v sredo oproščena. Predsednik psihopatičnega sodišča je razsodil, da mlada ženska ni le zdrave pameti, temveč celo nadarjena. Pred sodiščem jo je čakalo krdo zamorskih komunistov, ki so jo triumfalno odvedli domov.

Angleški zdravniki stopili v delavsko unijo

London, 20. dec. — Angleški zdravniki bodo odsej imeli v žepu člansko karto Kongresa strokovnih delavskih unij. Zdravniška unija, ki se imenuje "Medical Practitioners' Union" in katere šteje čez 5000 članov, je bila večeraj sprejeta v Kongres delavskih strokovnih unij.

pečajo s pristaniškim tovarom, češ, da njih biznis ne spada v meddržavno trgovino. Pristaniški bossi so militantni ko sam vrab.

Ameriški kapitalisti zahtevajo proste roke

Čikaški socialisti v mestni volilni borbi

Za župana so postavili Roy Burt; kontestirali bodo tudi več aldermanskih sedežev. Za mestno listo je potrebnih 60,000 podpisov

Chicago. — Prihodnjih občinskih volitev se v tem mestu udeleži tudi socialistična stranka, ki je na zadnji seji okrajne organizacije postavila svoje kandidate. Za župana je nominiran Roy Burt, strankin organizator in pred dvema letoma kandidat za gubernerja. Za mestnega klerka kandidira Arthur McDowell, tajnik okrajne organizacije, za blagajnika pa Maurice Seskin, delavski urednik Jewish Daily Forwarda in aktiven v unijskem gibanju.

Mnogo klubov je postavilo tudi aldermanske kandidate. V 22. wardi je bil nominiran na skupni seji klubov v lawndalskem distriktu Anton Garden, pomožni urednik Prosvete, v 23. pa Olga Beranek. V obeh okrajih živi precej Slovencev in Hrvatov, veliko večino pa tvorijo Čehi.

Aldermanske volitve bodo v februarju, županske pa v aprilu —mesto zmeče do \$800,000 na leto po nepotrebnem za volitve. Aldermanske volitve so "nestrankske", županske pa strankarske.

Za manjšinske stranke je največji križ ogromno število podpisov, katere potrebujejo za nominiranje svoje liste. Za vsako tako listo je potrebnih najmanj 60,000 veljavnih podpisov. Na drugi strani jih demokratski kandidat za župana potrebuje le nekaj nad pet tisoč, republikanski pa nekaj nad tri tisoč, iz česar je razvidno kako krivičen je sedanjí volilni zakon. Naperjen je predvsem proti manjšinskim skupinam.

Socialistična stranka se bo obrnila za pomoč na simpatične delavske organizacije — unije, društva in klube brezposelnih. V ta namen se bo vršila v nedeljo 13. januarja ratifikacijska konferenca. Aldermanske peticije morajo biti vložene do 21. januarja, županske pa do 25. februarja.

Dva dolarja plače za ves teden dela

Mnoge družine v Connecticutu ne vedo nič o "novem dealu"

Bridgeport, Conn. — (FP) — V tej državi je mnogo družin, ki za ves teden dela ne zaslužijo niti dva dolarja. To senzacijo je odkril državni delavski departament v svojem poročilu o tako zvanem domačem delu.

"Tako delo bi bilo lahko izvršeno v tovarni," komentira Bridgeport Examiner. "Toda za enako število delovnih ur bi stalo najmanj \$13 na teden radi NRA. Zaslužek pri domačem delu je tako malenkosten, da je sleherni taka družina, ki je bila preiskana, na relifni listi ali pa prejema denarno pomoč iz drugih virov."

List omenja, da posledice tega izkoriščanja nosi družba sama, ki z davki subvencira "čizlerje." Za vzdrževanje takih družin mora namreč vlada plačati diferenco med zaslužkom za delo na domu in v tovarni.

Pri domačem delu znaša plača povprečno na osebo le osem centov na uro. Preiskovalci delavskega departamenta so dognali, da zaslužki polovice teh družin manj ko \$7 na teden, nekatere celo manj ko dva dolarja! Edini dobiček imajo "čizlerji."

V prihodnjem zasedanju legislature bo storjen poskus za odpravo tega razmer, za kar bodo skrbeli socialistični poslanci, katerih bo v obeh zbornicah pet.

Vlada naj jih pusti, da bodo sami "privedli Ameriko nazaj v prosperiteto"

White Sulphur Springs, W. Va., 20. dec. — Okrog 300 predstavnikov ameriškega kapitalizma — zastopane so bile vse glavne industrije, banke in druga podjetja — je tukaj zborovalo zadnje tri dni in tri noči, nakar so izvolili izmed sebe 90 zastopnikov, ki imajo iti v Washington in tamkaj predložiti vladi "ultimat" v obliki nove "magne čarte" ali zahtev ameriškega businessa.

Osnovna zahteva teh zborovalcev je, da "se federalna vlada povrne nazaj v svoje tradicionalne meje in svoje prave funkcije in pusti businessu proste roke, da business sam pobije depresijo in povede Ameriko nazaj v prosperiteto".

Podrobne zahteve kapitalistov so, da vlada preneha z novimi posojili in balancira budget, preneha z relifnimi deli in prepusti relif državnim in okrajnim organom, ki naj znižajo relif tako nizko, da ne bo več povoda "za lenarjenje"; dalje mora vlada zvišati zlato vsebino dolarja, spremeni naj zakon proti borznim spekulacijam, odpravi vse omejitve produkcije, odpravi narekovanje cen in preneha z gradnjo stanovanj, kjer ta gradnja škoduje privatnemu kapitalu; vlada mora prenehati z vsemi socialističnimi skemami!

Nadalje naj vlada osvobodi transportni sistem vseh navlak, pobije kampanjo za 30-urni delovnik in prepove vse simpatične stavke in izpore! Načrt za brezposelnostno zavarovanje naj se prepusti biznismanom, ki bodo počakali a to rečjo toliko časa, da najdejo najboljši načrt, ker to ni nujnostna zadeva!

NRA z maksimalnim delovnikom, minimalnimi mezdami in prepovedjo otroškega dela lahko oštane še eno leto, toda izvajanje teh določb naj se vrši z moralnim in ne s kazenskim pritiskom.

To zahtevajo kapitalisti.

Bogoljub Jevtič na čelu jugoslovanske vlade

Bivši zunanji minister, ki je vodil spor z Ogrsko v Zenevi, je dobil mandat za organiziranje vlade

Belgrad, 20. dec. — Bogoljub Jevtič, bivši zunanji minister, ki je v Zenevi predstavljal Jugoslavijo v sporu z Ogrsko pred svetom Lige narodov, je večeraj prejel od regenstva mandat, da sestavi novo vlado. Jevtič je sprejel mandat in takoj začel konferirati z voditelji raznih strank. Med drugimi bivšimi voditelji je bil povabljen v Belgrad tudi dr. Anton Korošec, bivši vodja slovenske klerikalne stranke, ki je bil zadnje dve leti interniran in po smrti kralja Aleksandra izpuščen iz internacije.

Jeklarsko industrijo zre rjavina

Pittsburgh. — Sabotaža ameriških kapitalistov, bankrotiranje njih sistema ali kakor že hočete, je najbolj razvidno iz velikega mrtvila, v katerem se nahaja jeklarska industrija, najglavnejša sekcija ameriškega industrijskega kolosa.

V letu 1934, ki se je končalo 30. septembra, je produkcija izgotovljenega jekla znašala le 40% od kapacitete, plošč za avtna ogrođa 27.4%, železniških tračnic 16.7% in stavbinskega železa 20.1% od kapacitete. Noben večji delničar pa ni trpel pomanjkanja radi te zarjavele produkcije, ker se dividende večjih korporacij niso dosti znižale.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (vseeno) 10.00 na leto, 3.00 na pol leta, 1.50 na četrt leta; za Chicago in Cincinatti 7.50 na leto, 3.75 na pol leta; za inozemstvo 9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$10.00 per year, \$3.00 per half year, \$1.50 per quarter year; for Chicago and Cincinnati \$7.50 per year, \$3.75 per half year, \$1.88 per quarter year; for foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisi se ne vrnejo.
Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2637-39 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju, na primer (Nov. 30, 1934), pomeni valnega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Domač drobiž

Nov grob v starem kraju

Crested Butte, Colo. — Frank Jelenić je prejel žalostno vest, da je v Dolnjem Suhorju pri Metliki v Beli Krajini umrl njegov oče Stefan Jelenić v starosti 68 let. Pokojnik je bil 20 let v Ameriki in največ teh let je prebil v Crested Buttu in Leadvillu, Colo. V Ameriki zapuščala sina in hčer, omoženo Šavoren v Leadvillu, v starem kraju pa dva sinova in tri hčere.

Novi srbski list

Chicago. — Uredništvo Prosvete je prejelo prvo številko novega srbskega lista "Slobodna Reč", ki pravi, da bo "nezavisno glasilo naprednih srbskih radnikov". Za kraj izhajanja so navedena tri mesta, New York-Pittsburgh-Chicago, toda naslov je le Post Office Box 162 v Pittsburghu, Pa. Izdajatelj in urednik nista navedena. List cika na komunistične smernice. List je tednik majhnega formata na štiri straneh in stane \$2.00 na leto.

Dva nova grobova

Chicago. — Pred nekaj dnevi je umrl ogrski Slovenec Steve Vučko, star 44 let in doma iz Gornje Bistrice. Ni bil član nobenega podpornega društva in njegovi ožji znanci so kolektali za pogreb.

Milwaukee. — Tu je umrla Roza Stefančič, stara 50 let in samska. Pred tremi leti je prišla iz Calumeta, kjer je bila rojena in kjer počiva njeni starši. Njeno truplo je bilo poslano v Calumet.

Se en grob v starem kraju

Cleveland. — Karolina Modic je prejela žalostno vest, da je v Strmici umrla njena mati Terezija Zakrjak v starosti 84 let. V Ameriki zapuščala sina in dve hčeri, v starem kraju pa 88-letnega moža.

Kandidat

Chicago. — Anton Garden, pomožni urednik Prosvete, je bil zadnjo nedeljo nominiran za socialističnega kandidata za aldermana v 22. wardi. Istočasno je bila nominirana za socialistično aldermansko kandidatko v sosednji 23. wardi Olga Beranek, hči urednice "Spravedlnosti", češkega socialističnega tednika v Chicagu. Volitve bodo prihodnjo pomlad.

Naciji vrnil Mooneyjevo pismo

San Francisco. — Hitlerjev režim je Tom Mooneyjevemu obrambnemu odboru vrnil pismo, ki je bilo naslovljeno na International Press Correspondence, komunistično agencijo.

Zanimivo je pojasnilo Hitlerjeve pošte, ki pravi, da je bila ta časopisna agencija "uničena in iz socialnih razlogov ni več ne eksistira." Tako je zapisano na kuverti v nemščini in francoščini.

Ali bo Roosevelt posnel Wilsona?

St. Paul, Minn. — "V Ameriki je že milijone oseb prišlo do prepričanja, da bo predsednik Roosevelt potegnil delovne mase na sličen način kakor jih je Wilson", pravi Minnesota Labor Advocate, glasilo tukajšnje centralne unije. "In če organizirano delavstvo presoja njegovo politično poštenost na podlagi enforriranja točke 7a, tedaj se je nemogoče izogniti zaključku, da se je izdajstvo delavskih mas že izvršilo", dostavlja list.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Dnevne beležke

Milwaukee, Wis. — Stavka v veliki Boston department prodajni se nadaljuje; uslužbenci vztrajajo pri svojih zahtevah; toda lastniki trgovine so trdovratni do skrajnosti, posebno še, ker ljudstvo stavkarjev ne podpira v zadostnem številu. Številni kupovalci se je sicer znižalo za več ko polovico, toda to še vse ne zadostuje, kar je pač žalosten pojav. Če bi se ljudstvo vsaj delovni del tega zavedalo, da ima vso moč v rokah, da prisili družbo na umik, bi bila zmaga že davno izvojevana. Zanimivo pa je, da tvorijo baš ženske ogromno večino tistih, ki še niso bojkotirali trgovine.

Kakor je bilo poročeno, so delavci pri Greenbaum Tanning Co. izvojevali zmago, dasi ne popolno, toda ta zmaga bo polagoma uničila vsled brutalnega nastopa lastnikov. Po končani stavki so namreč sprejeli nazaj stare delavce, katere pa sedaj polagoma odpustajo, da se nad njimi maščujejo. Drugače vlada do kak boljše razmere v tovarni, katere pa se bodo seveda poslabšale. To bo pač povzročilo ponovne boje. Zaenkrat še družba zmaguje, ker vlada silna brezposelnost.

International Harvester Co. je začela jemati stare delavce nazaj na delo. Zadnje tedne je bilo zaposlenih stotine teh delavcev; družba bo kmalu obratovala s polno paro na tri delovnike, kar pomeni, da bo zaposlenih kakih 5,000 delavcev. Sezonsko delo se je začelo v velikem obsegu tudi pri Seaman Body Co. in A. O. Smith Co., kjer je zaposlenih v normalnih časih skupno kakih 10,000 delavcev, ravno tako pri Briggs & Stratton in v posameznih čevljarstvih industrijah.

Usnarne obratujejo s polno paro, nekatere po dva, deloma tri delovnike. V celoti se je začelo nenadoma živahno gibanje v industrijah, kar nam daje upanje na povrnitev boljših časov. S tem seveda ni rečeno, da bi tuji dobili delo v tem mestu. Zaenkrat se da delo samo domačinom in še teh je na tisoče preveč.

Zupan Hoan se je pretekli teden vrnil z nadaljnjega posvetovanja iz Washingtona, kamor je bil ponovno poklican, ko se je vračal proti domu. Posebni odbor strokovnjakov se sedaj bavi z načrti za številna javna dela, katere se bodo izvršila prihodnje leto s pomočjo vladnega posojila. Ta dela bodo stala 20 milijonov dolarjev. Gradilo se bo nove mostove, šole, novi del mestnega avditorija in mestne hiše, kopališča, kanalizacije, ceste itd. Posojilo ne bo pomenilo zvišanja davkov ali obremenitev mestnega proračuna, ker bo dovoljeno na dolge odplačilne obroke; del tega posojila se bo smatral kot direktna podpora mestu.

Vsi znaki pričajo, da se v merodajnih kapitalističnih krogih trudijo izboljšati gospodarski položaj dežele. To, se ve, da se ne godi iz kake ljubezni do ljudstva, pač pa valed skrbni in strahu pred negotovo bodočnostjo. Bliza se čas zasedanja kongresa in ta kongres bo pod pritiskom predvsem delavskih organizacij in nezadovoljnega ljudstva v splošnem, pripravljen storiti odločilne korake ter sprejeti razne reforme za izboljšanje položaja delovnega ljudstva ter malih trgovcev in podjetnikov. Velika gospoda se tega zaveda in bo skušala zaježiti val "radikalizma" v Washingtonu.

Vse te izpremembe se vrše predvsem pod pritiskom organiziranega delavstva in farmerjev, kakor tudi pod pritiskom delavskega časopisja, katero se ne boji povedati resnice.

Baš v tem pa se tudi kaže vrednost delavskih organizacij in njih časopisja. Če bi ne bilo odpora, če bi ne bilo tega pritiska, bi se vladajoča klika na merodajnih mestih velekaptala prav malo brigala za bedo in pomankanje, v katerem živijo milijoni. Iz tega se lahko naučijo tisti, kateri se ne brigajo ne za delavske organizacije, še manj pa za delavsko časopisje, kaj pomeni taka brezbriznost.

Reforme, katere bo vladajoči

razred uvedel v bodočem letu sicer ne bodo resni problemov, še manj pa kapitalizma, toda navdale pa bodo ljudske množice z novimi upi, obenem pa s spoznanjem, da se z združenimi močmi lahko doseže vse. — F. N.

Razne vesti iz Bridgeporta

Bridgeport, O. — Kot izgleda, hočejo v državi Ohio obdavičiti tudi podporni društva v prihodnjem letu. To je demokratska politika! Namesto da bi jih država še podprla, ker opravljajo delo, ki ga bi morala vsi država, pa jim hočejo še davke naložiti.

Društvo št. 13 SNPJ je podvzelo potrebne korake in bo poslalo protestno resolucijo na pristojna mesta proti tej nameri, ki se kuje za bodoče zasedanje postavodaje v Columbusu.

Tukaj so na delu vse organizacije za brezposelnostno zavarovanje, za tako zvano Lundeevovo predlogo v zveznem kongresu (Lundeen Bill H.R. 7598). K tej akciji se je pridružil tudi naše društvo št. 13 SNPJ in klub št. 11 JSZ. Sedaj nabiramo podpise na peticijo, ki jih bomo poslali zveznim senatorjem in kongresnikom. V Bellairu se je v ta namen vršila konferenca, ki so jo sklicali komunisti. Povabili so vse organizacije in unijske lokale. Udeležilo se je 200 zastopnikov od raznih organizacij. Imeli so vse tiskovine iz New Yorka. V glavnem je šlo, da se pošljejo delegatje v Washington dne 4-5-6. jan. na kongres, ki so ga sklicali komunisti. Na vabilu nisem opazil označene nobene organizacije A.D.F.

Nič ne oporekam, da se kaj takega sklicuje, ampak zdi se mi, da za tem grmom tiči zajec. Na dotični konferenci je bilo vse radikalno in delavsko. Pa ne vem, kje so bili vsi ti radikalni voditelji pri prošlih volitvah. Soc. stranka je imela svojega kandidata na neodvisni listi, pa je dobil komaj 126 glasov v celem okraju, četudi komunisti niso imeli svoje liste tukaj. Naš kandidat je stari borec in poštenjak, pa so vseeno volili za protidelavske kandidate. Potem pa manevrirajo za "united front."

Dotično konferenco sem zapustil pred zaključkom. Kot sem slišal, so izvolili devet delegatov iz te okolice, ki bodo šli v Washington. Res, čas je že, da se bi delavstvo združilo, vsaj kar je progresivnega, pa kot vidim, še ne bo prišlo do tega v bližnji bodočnosti. Kominterni ne pripozna dela socialistov. Oni mislijo, da so oni edini, ki nas bodo rešili, je pa baš narobe, posebno ne z njihovo taktiko, ki se je poslužujejo.

Na 16. dec. se je vršila zelo dobra letna seja kluba št. 11 JSZ. Tako je bila uspešna seja istega dne tudi okrajne soc. organizacije. Istega dne sem tudi obiskal somišljenike v Powhatan Pointu v interesu pozivljenja soc. kluba in brezposelnostnega zavarovanja. Peščica somišljenikov je sklenila na sestanku, da klub mora ostati, posebno sedaj v teh resnih časih, ko bi moral vsak zavedni delavec delati za preobrat sedanjega sistema. Prvo sejo bodo obdržali v nedeljo popoldne, dne 6. januarja, pri Antonu Veharju. Somišljeniki in sodrugi, adeleži se njihove seje in pristopite v vrste zavednega delavstva!

Zadnje čase sem opazil nekaj kritike proti Prosveti in njenemu štabu ter proti gl. tajniku. Vsak zaveden delavec in član SNPJ naj dobro prečita tiste članke, v katerih bo videl, da je vse samo osebna zavist. Res, da imajo pravico kritizirati, toda take kritike niso kritike, pač pa osebnosti, ker sionijo na zavisti gotovih ljudi v Chicagu. Prosveta je list, ki prekaša vse slovenske dnevnike v Ameriki. Piše v korist članstva SNPJ in delavstva v splošnem. Kaj pa zahtevajo od Prosvete? Kateri drugi list prinaša toliko podučljivih člankov? Njen urednik je poleg tega spisal že precej dobrih knjig in je več svojega dela. No, pa saj njihova kritika ni dobila nobenega odmeva, kar je pač v zadoščanje Prosveti, da je na pravi poti!

Iz naselbine Power Point poročajo, da so tam v teku velike

predpriprave za konferenco klubov JSZ in Prosvetne matice, ki se bo vršila v nedeljo, dne 27. januarja 1935, pričetek ob 10. dopoldne. Popoldne istega dne se bo vršila zabava. Vabijo vse somišljenike od blizu in daleč, kajti to bo zelo važno zborovanje.

Kot so poročali finski in angleški sodrugi na seji okrajne soc. organizacije, jih bo precejšnje število posetilo plesno zabavo kluba št. 11 JSZ, ki se bo vršila tukaj dne 29. dec. zvečer. Nastopila bosta tudi sinova br. Josepha Skofa iz Bartonu, ki bosta igrala na harmoniko in kitaro. To bo njihov prvi nastop. Sliši se tudi, da nameravajo našo prireditel posetiti somišljeniki iz več oddaljenih naselbin. Igralsko osebo se pridno vadi svoje vloge in upamo, da bodo vse tri enodejanske dobro izpadle. Zato ne pozabite priti v dvorano društva Domovina na Boydsvillu v soboto, dne 29. dec. Zagrinjalo se dvigne točno ob 7.30. Pridite malo prej, da česa ne zamudite.

Joseph Snay, 13.

Odmev po prvem vseslovenskem koncertu

Chicago, Ill. — Prvi vseslovenski koncert, ki se je vršil v nedeljo 9. dec. v Chicagu Civic Opera, avditoriju, je siljajno uspel. Glasbeni kritik Eugene Stinson je priobčil v čikaških Daily News naslednje vrstice:

THE SLAVS UNITE

United Slavic choral societies, representing Czechoslovakia, Poland, Russia, the Ukraine and Jugoslavia, gave their first joint singing festival last night at the Civic Opera house, in a program which was as long as it was interesting. Some organizations that are familiar, and some that are quite new to Chicago's professional musical circles, appeared recurrently in the course of the evening. The singing was excellent, for there was a wealth of tone, of color, and of warmth. I thought particularly, however, of the cruelest that America has been called, and of the incalculably beneficial part that the Slavic ingredient cannot but help playing in the eventual development of our nation.

Vse posamezne narodne skupine so bile tako številne, tako primerno opremljene in tako dobro pripravljene, da so res delale čast ameriških Slovanom in Slovanom sploh. Pravično primerjati jih med seboj je skoraj nemogoče, pa tudi brez pomena. Skoraj vsaka je pokazala nekaj svojega, kar jo je odlikovalo pred drugimi. Isto velja o slovenski skupini, ki je izredno častno izvršila svojo nalogo.

Podobno niso Slovenci tudi pri oglaših za programno knjigo in nakupu vatopnic zaostali — so razmerno s svojim številom — za nobeno drugo skupino, temveč nas je predsednik zveze mr. Vanek pogosto postavil za vzgled drugim, mnogo večjim skupinam. Na eni strani so naši ljudje bolj dovzetni za lepo petje in skupno delo kakor more ta ali ona druga skupina reči o sebi, na drugi strani pa smo imeli to srečo, da sta nas zastopali dve taki osebi kakor Evelyn Fabian in Jacob Tisot, ki jima nobeno delo ni bilo pretežko in so jima šli vsi na roke.

Kakor prej napovedano, je bila pri tej priliki izdana obsežna programna knjiga s slikami in popisi vseh sodelujočih zborov in raznih poučnih člankov o posameznih slovenskih plemenih. Ta knjiga je dragocen spominček za vsakega, ki se zanima za ameriške Slovence sploh, posebno pa za njihovo pesem. Ne moremo reči, da bi bila knjiga v vseh podrobnostih popolna, lahko pa rečemo, da je naravnost čudež, kako je bilo mogoče v prvem poskus in v tako kratkem času postaviti in opremiti tako popolno knjigo kakor je. Nikdar prej nismo imeli nič podobnega v rokah. Ta knjiga ima pomen ne samo za Chicagu, temveč za celo Ameriko in za Evropo tudi.

Za slovenske pevce in za marsikateri zbor drugih sodelujočih slovenskih skupin je ta nastop pomenil velik korak naprej. Naše pevsko doumevanje se je razbistrilo in poglobilo, nastopili smo pot združevanja namesto cepčenja; kakor mladi vrabci smo se podali na prvi polet iz domačega gnezda in priliči nazaj z zavestjo zmagovalstva, bogatejšimi izkušnjami in večjo drznostjo za nadaljnje polete. Prej eden drugemu tuji, smo se sedaj spoznali med seboj; marsikatera zveza in marsikatero prijateljstvo se je sklenilo, ki

—Federated Pictures.

Ameriški poslanik Bullitt (na desni) v sovjetski Rusiji v razgovoru s sovjetskimi vojaškimi inšpektorjem S. Budjonijem.

se ne bi bilo brez skupnih priprav in skupnega nastopa. Dobili smo novo pobudo, odprla se nam je nova pot. Velik je bil trud za vse, pa so tudi koristili velike.

Kdor je kdaj prej videl še večjo skupino slovenskih pevk in pevcev nastopiti v Chicagu Civic Opera dvorani ali kje drugje v Chicagu in jih slišal peti boljše kakor so peli to pot, ali se meriti z boljšimi zbori, naj se kar oglasi.

Naj bi bil ta odlični pevski nastop začetek za še bolj obsežno pevsko združenje med nami in še večje skupne uspehe v bodočnosti! — Ivan Račič.

Vsi v organizacijo brezposelnih!

Milwaukee, Wis. — Delavci in kmetje! Časi so resni in z vsakim dnem postajajo resnejši. Kajti kapitalizem dviga svojo glavo v podobi fašizma vsak dan očitneje in nam hoče uničiti še to malo drobtinico svobode, ki smo jo s tolikimi težavami pridobili. Se več kot to namerava. Pomoriti hoče naše voditelje, nas pa odvesti v koncentracijska taborišča, kjer nas bi trpinčili in morili po vzgledu Mussolinija, Hitlerja in Dolfussa.

Fašistični pojav gotovo pride, ne da nam bi bilo povedano kdaj. Nam pa, če ne bomo združeni v svojih organizacijah in pripravljeni na takojšnjo akcijo, bo slaba predla. Čitali smo kaj je povedal javnosti upokojeni general Butler, da se kuha v loncih milijonarjev na Wall streetu kapitalistični fašistični puč proti vladi Združenih držav. Oblasti menda niso pripisovale velike važnosti Butlerjevimi izjavam. Sicer se je vršila nekakšna preiskava, nazadnje pa je vse utihnilo ali pa je bilo potlačeno. Kapitalistični tisk je skušal vso afero osmešiti in iz Butlerja napraviti lažnjivo klepetuljo. Mi pa bodimo uverjeni, da je kapitalizem poskusil vse kar je bilo v njegovi moči, da se prikaže cela afera kot navadna izmišljotina.

Pri tem pa ne bo ostalo. Kapitalizem se bo med tem še bolj pripravil, in to toliko časa, da se mu bo zdelo, da je dovolj pri moči, potem pa bo morda res uprizoril oborožen pohod v Washington in ukazal vladi, da se umakne, kar bi morda tudi z dogovorom storila. Potem bi dali na krmilo kakšnega krvoločnega diktatorja, ki bi prijel za nabrušeno sekuro in sekal glave vsem napredno mislečim ljudem toliko časa, da bi za neko dobo uničil ves napredni duh dežele. Uničil bi delavske liste in napredno literaturo. Zato pa apeliramo na vse delavce, ki stoje v taboru proti fašizmu, da vsi do zadnjega moža stopite takoj v delavske organizacije, kjer obstoje, kjer jih še ni, jih pa ustanovite.

V Milwaukeeju imamo organizacijo brezposelnih, ki je sedaj že tako velika, da ima v vsem mestu že 27 podružnic ali lokalov, in nekateri teh lokalov štejejo že nad 500 članov. Lokal št. 17 v 5. wardu, h kateremu spada že precejšnje število Slovencev, šteje okrog 400 članov. Organizacija brezposelnih posluje s socialističnimi idejami, se bori proti kapitalizmu in razgalja njegove nakane, vodi protestne shode, je proti evikcijam brezposelnih in nastopa proti

diskriminacijam delavcev. Poleg tega se tudi bori pri tako zvanih religijah oblasteh za boljše in dostojno podporo v življenju, za podporo v gotovini, za brezposelnostno zavarovanje in starostno pokojnino, do katere bi bila vsaka oseba upravičena kakor hitro bi prekorčila 50. leto starosti. Organizacija brezposelnih sicer dalje boji tudi proti vojni, fašizmu in zahteva, da vlada takoj prične z javnimi deli ter upošljuje vse brezposelne s 30-urnim delovnim tednom in zadostno življenjsko tedensko plačo za vsakega delavca in da zakonito prizna 30-urni delovni teden. Dalje, da se ne sme kratiti delavcem javnih delih pravica do razpisovanja, kolektivnega pogajanja itd.

Delavci in kmetje, stopite v organizacijo brezposelnih vsi do zadnjega moža! Pa ne samo brezposelni, ampak tudi tisti, ki ste zaposleni, kajti taka organizacija vam je potrebna sedaj in vam bo še veliko bolj v bližnji bodočnosti iz gori navedenih razlogov. Lokal št. 17 obdržuje svoje seje vsak ponedeljek zvečer v dvorani S.S.T. in ni treba plačati nobene pristopnine, organizacijske prispevke pa plačujete po zmovernosti; tudi penzali dva sta dobrodošla. Torej imate ugodno priliko, da pristopite v to organizacijo, ker izgovor, da ste brez dela in da nimate denarja, tu ne drži.

Končno apeliramo na vse brezposelne in zaposlene delavce in kmete, da takoj pristopite v organizacijo brezposelnih, katero se ne ozira na narodnost ne na versko prepričanje posameznika. Vsakdo je dobrodošel. Končno tudi voščim vesele praznike in srečnejše novo leto vsem organiziranim delavcem, ki naj nadenejo nalogo, da bodo v letu 1935 napravili iz te organizacije odločilnega orjaka!

Joseph Ule.

Akcija za socialno zavarovanje

Bellaire, O. — Pred mesecem se je pričela kampanja med delavci Slovak Workers' Society (IWO) za delavsko zakonodajo. Na se stanku, ki ga je sklicala ta organizacija, je govoril Korenčič, tajnik slovaške sekcije. Izbral smo posebni odbor, ki ima nalogo, da skliče širši sestanek konferenco, obenem pa smo razposlali več ko 100 pozivov na razna društva in unije v Ohijjski dolini. Konferenca se je vršila v Češki dvorani tukaj dne 9. dec. ob 1. popoldne. Predsedoval je Robert Matussek, aktivni član IWO. Odziv je bil povprečen, tako od društev kakor od lokalov UMW, ki so poslali svoje zastopnike. Zastopanih je bilo 53 organizacij. Svoje zastopnike stali imeli tudi socialistična in komunistična stranka. Zastopniki so reprezentirali 15,000 delavcev. Dvorana je bila polna okoliških delavcev.

Konferenca je bila izredno mirna. Govorili so razni zastopniki, nakar je bila sprejeta resolucija za odobrenje delavskega socialnega zavarovanja in bran stalni odbor za nadaljnje delo. Ta odbor sestoji iz enega člana od vsake organizacije, ki je bila zastopana na tej konferenci. Sestanek tega odbora se bo vršil 30. dec. 1934 ob 7. zvečer v Češki dvorani v Bellairu. Obenem smo izvolili 16 delegatov, ki se bodo udeležili konference v Washingtonu v dnevi 5-6-7. januarja 1935. Izvoljeni je bil tudi finančni odsek, ki ima skrbeti, da bodo delegatje, ki bodo šli v Washington, dobili vse potrebne stroške povrnjene. V ta namen smo že poslali na razna organizacije zadevni apel za finančiranje tega podvzeta. Prejeli smo, da bodo organizacije po svojih močeh prispevale, da se krijejo stroški vožnje, kajti vsi navzoči zastopniki so se strinjali, da delujemo za sprejetje zvezne socialne zakonodaje. Predloga bo prišla prva na dnevi 1. red bodočega zveznega kongresa v januarju.

Izobraževalni politični klub okraju Belmont je podvel kampanjo med svojim članstvom za podporo zvezne predloge socialne zakonodaje (Workers' Social Bill H. R. 7598). V ta namen so dali tiskati 1500 dopisnic, ki jih naslovili na okrajnega kongresnika in dva zvezna senatorja, s katerimi jih urgirajo, da se volijo za imenovanje predloga volijo za imenovanje predloga. Kot izgleda ni sedaj niti ene grupe, ki bi bila nasprotna tej akciji. Proko Bastrak, 254.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

Koliko sadja poje Ljubljana? Mnogo. In letos smo pojedli največ štajerskih jabolk in rakov. Izvoz je namreč oviran, saj so sadjarji s štajerskega poslali spraviti sadje v domače mestih in denar. Samo oktobra meseca so pripeljali z vseh krajev v Ljubljano nad 635 tisoč kilogramov domačega sadja. Da je največ prišlo s štajerskega, dokazuje dejstvo, da je šlo samo skozi mitnico na Dunajski most 150 tisoč kil sadja. Če prebrskamo to vsoto v dinarje, vidimo, da je Ljubljana samo oktobra meseca potrošila za sadje najmanj 2 milijona dinarjev. To je precej. Pomisliti pa moramo, koliko sadja je bilo prileganega in prinešenega mimo mitničarjev v mesto. Gotovo tudi za lepe tisočake.

Morica Juhanta, ki je umoril svojega rojaka Stanka Hacinu, je bil pri komendanti in ki so ga aretirali v Ljubljani, so predenj v mariborske zapore, ker je izvršil zločin v mariborski polici. Ubil je Hacinu zato, da mu je lahko vzel 150 Din (manj kot štiri dolarje). Pri zasliševanju ni kazal prav nobenega kejanja zaradi tega. Pravi, da sta se Hacinom sprla "pa sem ga malo stisnil." Juhant, doma iz Muke, je star znanec zaporov in večkrat je bil že kaznovan zaradi kraje in vlovov.

Avto povozil deklico. — V Kozjakih je pred nekaj dnevi povozil neki avto 7-letno deklico Angelo Videčnik. Skozi trg je vozil avto, tedaj pa je iz stranske ulice nenadoma prihitela deklica in pridrvela ravno pod avto. Avto jo je podrl in deklica je obeležala na tleh s strtim in mrtim košem in stlačeno lobanjo. Deklico je šofer brž naložil na svoj avto — poprej jo je šel pregledat konjiški zdravnik — in odpeljal v celjsko bolnišnico. Dekličine poškodbe so smrtno nevarne in jim je med tem najverjetneje že podlegla.

Samorost. — V mestni ubožnici v Mariboru se je zastrupila z jodom 72-letna mestna reva Meta Felkarjeva. Zjutraj so jo našle strelne nezvestost. Počitalci so reševalni voz, ki pa se je vrnil prazen, kajti starka je bila že mrtva.

Umrl so v Ljubljani dentist Pavel Vrankar, v Mariboru kazenski nadzornik France Vižin, v Ljubljani 82-letna Marija Aleševce, vdova po slovenskem pisatelju, humoristu in satiriku Jakobu Aleševcu, v Gradcu pri 80-letni gostilničar in poeznik Martin Pregelj.

POPOLNO GIMNAZIJ V MURSKI SOBOTI

Murska Sobota je center prekmurske krajine, kjer prebivajo potomci starih panonskih Slovencev. Ti ljudje so bili za časa Avstro-Ogrske pod dolgoletnim vplivom Madžarske. Madžarska je trudila pomadžariti to pokrajino in se je znala spretno posluževati vseh sredstev. Uradni jezik madžarski, šole madžarske, gimnazije so imeli v Št. Gotthardu prav zato, da pomadžarijo mladino s teh starih slovenskih tal, v vasi so pošiljali madžarske trgovce, madžarski trofje in nemški so podili težate in jih mučili.

Ko so se po svetovni meji na konferencah po lepih letovskih dalece meje nasledstvenim državam, je manjkalo le za las, da bi Prekmurje prišlo pod madžarsko. Delegatov tujih držav, ki so sedeli v komisiji, so vendarle povedali naši ljudje in češki državniki, da prebiva v prekmurski pokrajini slovenski narod, ki ga že leta in leta potujejo Madžari in da spada zadnja tega Prekmurje k Jugoslaviji. In tako se je v zgodovini zgodilo, da so Slovenci pridobili pokrajino, kjer prebivajo njih rojaki, ki pa so bili dolgo pod vplivom tujcev. Prvi so bili postavljeni pred naravo, pokazati se duhovne osvoboditve, prečiščevalce.

In kaj se je zgodilo? Takrat je deželna vlada je takoj namenila Prekmurje posebno slovensko gimnazijo. Poprej so bili prekmurški dijaki hodili v Št. Gotthard v šolo, to mesto pa

je ostalo onstran meje. V državi je bila Prekmurcem najbližja gimnazija v Ptuj in Mariboru, oboje precej daleč. Zato je treba tja gori k meji postaviti gimnazijo. In tako se je ustanovil prvi razred gimnazije za Prekmurce v Murski Soboti. Madžari in madžarost so plašili ljudi: Nikar jih ne pošiljate v to gimnazijo, saj ta pokrajina ne bo ostala Jugoslaviji, Madžari jo bodo dobili nazaj. Toda dijake niso oplašili. Z veseljem so poslušali predavanja v domačem, maternem jeziku. To je bila zanje dragocena, ljubezniva novost! Kar je bilo starejših dijakov, so težko prešli z madžarskega učnega jezika k slovenskemu; morali bi vse studirati znova. Zato je prvo leto obstajala v Murski Soboti gimnazija le iz I. razreda, drugo leto sta bila iz I. in II. razred, tretje leto trije razredi in tako dalje ... dokler ni imela Murska Sobota že sedem razredov. In tedaj se je beograjska vlada pokazala, dobro pokazala: spremenila je mursko gimnazijo v nižjo gimnazijo; imeli sme torej le štiri razrede. Namestu da bi obrnili vso pozornost na to obmejno gimnazijo, ki stoji sredi ozemlja, ki ga je treba prevetriti zaradi dolgotrajnih tujih vplivov, namestu da bi pomagali gimnaziji do procveta, so to važno gimnazijo degradirali. Utemeljili niso tega z ničimer drugim kakor s stalno frazo, ki pride kakor nalašč za vsako prilichnost: denarja nimamo.

In tako imajo zdaj v Murski Soboti nižjo, samo štirirazredno gimnazijo. Stori pa so še hujše napake: namestu da bi pošiljali v te kraje najboljše uradnike, najboljše učitelje, najboljše sodnike, najboljše profesorje ... so napravili iz Prekmurja pojem Sibirije: tja so premeščali ljudi za kazni. Če je hotela oblast koga kaznovati, ga je poslala službovat v Prekmurje, kamor bi moral biti nameščen le najboljši del inteligence. Gre za to, da se nanovo prekrvavi tamonja inteligenca predvsem, kajti težake vasi so ostale zmerom slovenske, njih jezik je bil zmerom slovenski.

Prekmurje pa ni Sibirija, to je čudovito lepa pokrajina, čisto svojevrstna, in vsi, ki so jih poslali tja po kazni, so bili tam zadovoljni: lepa pokrajina ob Muri, milini na Muri, štorke na starih, akacije ob dolgih, nedoglednih, kakor ravno ravnih ulicah, še ohranjeni stari narodni običaji itd., vse to je bilo za vse nekaj novega, nekaj lepega, našega. Toda proglasili so jo za Sibirijo!

Iz murskosoboške gimnazije je izšlo že nekaj sto akademsko izobraženih ljudi, Prekmurje nam je že dalo svoje znanstvenike, nam je dalo pisatelje (Miško Kranjec je prvi povedel prekmursko krajino v slovensko prozo) in še nam bo dalo dobrih, čvrstih ljudi, kakršni so.

Prekmurški dijaki izvršijo štiri razrede gimnazije v Murski Soboti, potem pa morajo v Maribor ali Ljubljano, kjer stradajo in prezebajo in — studirajo. Toda v takih prilikah ne studirajo le učni knjig, marveč še kaj več. Pretežni del dijakov pa po končani nižji gimnaziji v Soboti ne more na daljino pot do višje gimnazije v Ljubljano, Maribor, ker pač prekmurški kmetje nimajo denarja. To so kmetje, ki so delali kot težaki, kot koloni na grofovskih posestvih, in jim je šele agrarna reforma odmerila tiste metre polj in njiv, sredi katerih so si zgradili svoje koče.

Največja krivica, socialna in narodnostna je, da Prekmurje nima popolne gimnazije, da mu vlada, da mu država ne da niti tega, oz. da mu je dala, pa spet vzela, ukradla, kakor da gre za tujce, kakor da gimnazija v Murski Soboti ni važnejša kakor pa marsikaj, za kar troši država milijone. Malo bolj na prste naj bi gledali na tiste neprestano drug za drugim razkrinkane defraudante v Beogradu, enemu samemu naj prepreči, da ne bo odnesel milijonov, pa bo soboška gimnazija lahko popolna in bo lahko dihala nekaj let od tistega.

Prekmursko ljudstvo je moralo zdaj spet samo preko svojih akademikov začeti akcijo za popolno prekmursko gimnazijo. Zbrali so podpise večine prekmurskega prebivalstva pod zahtevo po popolni gimnaziji, in te zahteve bodo predložili vladi. Hkratu pa so se obrnili na več kulturnih delavcev v Ljubljani, da izrazijo svoje mnenje o potrebi popolne gimnazije v Soboti in da jih potem skupno objavijo na državni praznik zedinjenja, na 1. december v glavnih slovenskih listih. Nekako simbolično je, da izidejo te izjave in zahteve po popolni gimnaziji v Soboti ravno na praznik zedinjenja ...

Naj od teh izjav kulturnih delavcev ponatisnemo izjavo pisatelja, profesorja Juša Kozaka, ki bo v kratkem izdal knjigo o svojih vtisih iz Prekmurja, ki ga je prehodil lani. Pisatelj Kozak pravi:

"Prekmurje je obmejna pokrajina. Za državno mejo preži madžarski revizionizem.

Tromejnik, vrsta mejnih kamnov in med njimi poredki bajoneti niso še meja. Hiše, vasi, ljudstvo na polju, zavest in vgoja tega ljudstva, to je meja. Državniki bi morali misliti na to mejo.

Slovenski kmet se je pričel osvoboditi v začetku 19. stoletja. Tedaj so pričeli kmetijski otroci pohajati v šolo, rasla je narodu sveža inteligenca, ki ga je učila, kako se čebele goje, krompir sadi in denar hrani.

Tisoč let je živejo prekmursko slovensko kmetiško ljudstvo odvojeno od svoje matere. Otrnilo si je jezik pri delu in pridigi, toda nacionalnega in socialnega osvoboditve ni moglo doživeti, ne preživeti. Kdaj naj se zamujeno opravi? Razumljivo, da v novi državi. Vest trka: ali se je opravilo?

Prekmurje ima slovenske osnovne šole in štirirazredno gimnazijo v Soboti. Tam za mejo pa stoji popolna državna gimnazija v Monostru za 220 učencev, ki poslušajo dan na dan revizionistične teze. Ali je še kaj pripomniti gluhim ušesom?

Ko talentirani prekmurški dijak dovrši četrti razred srednje šole, mora na pot, če hoče naprej studirati. Tako hodijo že leta in leta prezebat, stradati v Maribor in Ljubljano. Dogodilo se je, da je prekmurški študent prišel v Ljubljano v srednjo šolo, pa ni imel strehe nad sabo. Knjige je spravil pri prijatelju, kosil in večerjal je v bogajme, spal pa v mestnem logu, dokler ga straža ni iztaknila. To so dejstva. Vest trka: ali je čaka naša skrb za ljudstvo, ki je naša meja?

Želite statistiko, številke? Prosim. Srezi soboški, lendavski in ljutomerski štejejo 125.713 prebivalcev, kočevski arez 48.165. V Kočevju stoji popolna državna gimnazija, v Soboti štirirazredna. Število učencev soboške nižje gimnazije presega skorajda število popolne gimnazije v Kočevju. Lasko leto je bilo vpisanih prvostolcev na soboški gimnaziji 78, na kočevski 53. Naposled premislite, da je razdalja od Sobote do najbližjih mest, kjer so popolne gimnazije: do Ptuja 61 km, do Maribora 99 km. Primerjajte te razdalje z onima od Kočevja do Novega mesta ali od Kočevja do Ljubljane.

Suhe številke so prav tako porazne, kakor vroča dejstva naše narodne in socialne skrbnosti za obmejno, sveže in mlado slovensko ljudstvo.

Ni torej sramotno, da se danes vprašujemo, ali je popolna državna gimnazija v M. Soboti potrebna?

Smrtna nesreča. — V Šmarjeti pri Celju so delavci transformatorskega podjetja Franca Belaka v Celju izmenjavali drogeve daljnovođe. Med njimi je bil zaposlen tudi 16 letni vajenec Stanko Sovinek, edini sin avto-prevoznika v Gaberju. Tok v daljnovođu proti Šmarjeti je bil izklopljen, tok v smeri proti Škofji vasi pa ni bil. Delavci pa so bili prepričani, da je tudi v tem vodu tok izklopljen. To je postalo za Sovinka usodno. Ko je splezal na drog ter odrezal žice, je prišlo do spoja in napetost 380 voltov je fanta takoj ubila. Njegovo truplo so prevrnili aneli z droga ter odpeljali v Gaberje na dom staršev, ki so čisto obupani zaradi smrti edince.

Harry L. Hopkins, direktor federalne reliefne administracije, ki priporoča federalno delo za brezposelne delavce namesto reliefa.

Mala poslovna posojila

"Reconstruction Finance Corporation" (RFC) je bila izvorno ustanovljena, da pojača "kolono industrialnega življenja" ali z drugimi besedami, da ob gotovem jamstvu posodi denar kolosom trgovskega in industrialnega sveta. V splošnem ni znano, da je zadnje zasedanje kongresa pooblastilo RFC, da daje posojila ob gotovih omejitvah tudi "malemu človeku", ki je v biznisu.

V protislovju s splošno razširjenim mnenjem mali tovarnar igra jako važno vlogo v ameriškem gospodarskem življenju. Tako je census od l. 1930 pokazal, da več kot 97 odstotkov tovarnarjev ima mala podjetja. Ti mali industrialci so zaposlovali 48.1 odstotkov vseh delavcev v industriji, nešteti tu veliki število lastnikov in članov njihovih družin, zaposlenih v teh podjetjih.

Po izvirnih predpisih je RFC dajala v prvem redu posojila le omejenemu številu podjetij, in to komaj trem odstotkom vseh podjetij, zaposlujočim 52 odstotkov industrialnih delavcev. Mali industrialci je bil prepuščen samemu sebi, da si najde izhod iz svoje finančne zagate. Kasneje se je poznalo, da je mali industrialci velike važnosti v gospodarskem življenju in da ima isto pravico do federalne podpore kot velike industrialne korporacije.

Po pravilniku RFC more mali industrialci dobiti posojilo na sledeči način:

1. Posojilo more dobiti industrialci, ako je bilo njegovo podjetje ustanovljeno pred 1. januarjem 1934.

So tudi drugi pogoji, katerim

Slovenska Narodna

Ustanovljena 8. aprila 1904

Podporna Jednota

Incorp. 17. junja 1907 v državi Illinois

2657-59 Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel. Rockwell 4904

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODBEK:

VINCENT CAINKAR, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

LAWRENCE GRADISHEK, taj. bol. odd.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

JOHN VOGRICH, gl. blagajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

FILIP GODINA, upravitelj glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

JOHN MOLEK, urednik glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:

FRANK SOMRAK, prvi podpredsednik.....996 E. 74th St., Cleveland, O.

JOHN E. LOKAR JR., drugi podpredsednik.....1198 E. 170th St., Cleveland, O.

GOSPODARSKI ODBEK:

MATH PETROVICH, predsednik.....595 E. 140th St., Cleveland, O.

ANTHONY CVETKOVICH.....983 Seneca Ave., Brooklyn, N. Y.

JOHN OLIP.....149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

POROTNI ODBEK:

JOHN GORSEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.

ANTON SULAR.....Box 27, Arma, Kans.

JOHN TRČELJ.....Box 257, Strabane, Pa.

FRANK PODBOJ.....Box 61, Parkhill, Pa.

FRANK BARBICH.....16010 Parkgrove Ave., Cleveland, O.

NADZORNI ODBEK:

FRANK ZAITZ, predsednik.....3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

FRED MALGAI.....25 Central Park, Peru, Ill.

JACOB AMBROZICH.....418 Pierce St., Eveleth, Minn.

POZOR!—Korespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v gl. uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika, naj se naslovi na predsedništvo.

VSE DENARNE posojilne in stvari, ki se tičejo gl. upravnega odbora in jednote vobla, naj se pošiljajo na gl. tajništvo.

Vse zadeve, ki se tičejo se bolniške podpore, naj se pošiljajo na bol. tajništvo.

Vse zadeve v zvezi s blagajniškimi posli, naj se pošiljajo na blagajništvo.

VSE PRITOŽBE glede poslovanja v gl. upravnem odboru naj se pošiljajo Frank Zelen, predsedniku nadzornega odbora.

VSE PRIZIVI na gl. porotni odbor, se naj pošiljajo na John Gorška, predsednika porotnega odbora.

VSE DOPISE in drugi spisi, nanašajo, agenci, naročila in sploh vse, kar je v zvezi s glavnimi jednoto, naj se pošilja na "PROSVETA," 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NOTE: Correspondence with the Supreme Office should be addressed as follows: Communications for the supreme president should be addressed to him. All remittances of money and business concerning lodges and members other than sick benefit should be addressed to secretary's office. Matters of sick benefit should be addressed to the assistant secretary. Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him. Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Zaitz, chairman of the Board of Supervisors. Charges, complaints and appeals should be addressed to John Goršek, chairman, Judicial Committee.

2. Podjetje mora biti aktivno in imovina mora biti večja od dolgov. Ako temu ni tako, zahteva se zavarovanje in dokaz, da bi dodatni kapital izbrisal stare dolgeve ali napravil podjetje aktivno.

3. Eden izmed pogojev posojila je zagotovilo, da bo podjetje obdržalo ali celo povečalo število delavcev.

4. Posojilo se more dobiti tudi v sledeče svrhe: da se financirajo transakcije, ki jih kupel poravnajo v obrokih; da se financira nakup in raba novih izumov; da se financirajo nove stavbe ali popravki; da se financira uvoz in izvoz.

5. Kot jamstvo bo RFC uvaževala prvo hipoteko na nepremičnine in stroje, račune, trdnice itd.

6. Posojilo se daje za ne več kot dobo petih let. Vsota posojila za malega industrialca je omejena na bruto poslovanje in vrednost lastnine, ali po zakonu more znašati do pol milijona dolarjev.

So tudi drugi pogoji, katerim

mora posojevalce zadostiti. Tako na primer mora se ravnati po kodeksu dotične industrije, ne sme določiti dividend brez odobrenja RFC, niti ne sme dajati sebi in drugovom pretranih plač.

Posojilne agencije RFC se nahajajo v 32 mestih. Interesentom daje najboljše informacije lastna banka. Pri agencijah se dobivajo potrebne tiskovine za prošajo za posojilo.—FLIS.

Stavka sladkornih delavcev

Billings, Mont. — V tukajšnji tovarni Great Western Sugar kompanije je zastavkalo 400 delavcev, ker je družba snedla besedo o desetodstotnem zvišanju plač. Prenehati je morala z obratom, ki je nepretrgan. S tem bo utrpela večjo škodo. To je prva stavka v tej tovarni.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete ali soročniku v domovino? To je prva stavka v tej tovarni.

PREMIER SPECIAL!

\$1 NAPLAČILA

Velik popust na račun za vaš stari čistilec

● Ne prezrite te ponudbe! Je nekaj več kot pa navadna priložnostna razprodaja. Premier Special čistilec je nov, posebno urejen, močan in popolnoma jamčen čistilec. Ima pripravo za urejevanje čistilne kette. Motor na krogličnih tečajih in je zračno ohlajevan. Poleg tega ima še na ducat drugih izrednosti kar pomeni, da je Premier Special najboljši čistilec, kar jih je bilo še na prodaj. Vprašajte o tem še danes.

ZA BREZPLAČNO POSKUŠNJO NA DOMU

Pokličite RANdolph 1200, Local 535

SAMO \$37⁵⁰

Ask about the easy payment plan. A small down payment, balance monthly on your Electric Service bill. To cover interest and other costs, a somewhat higher price is charged for appliances sold on deferred payments.

COMMONWEALTH EDISON Electric Shops

Downtown—72 W. Adams St.—152 So. Dearborn St.

Telephone RANdolph 1200—Local 535

FEDERAL COUPONS GIVEN.

4563 Broadway
2618 Milwaukee Ave.
4813 Irving Park Blvd.
4231 W. Madison St.
4814 So. Ashland Ave.
3460 So. State St.
812 W. 63rd St.
3710 E. 72nd St.
11116 S. Michigan Ave.

Emile Zola:

GERMINAL

POSLOVENIL ALFONZ GSPAN

Najprej sta se izgubljala v razlagah: očitno prihajajo iz Requillarta, hodnik se je spuščal po sloju navzdol, morda jih kopljejo več, kajti trije morje so bili na delu. Potem pa nista več toliko govorila in slednjič sta umolknila, ko sta premislila kako ogromna masa ju loči od tovarišev.

Nemo sta mogla dalje, štela dneve in dneve, ki jih potrebuje delavec, da prebije tolikšno steno. Nikoli ne bodo prišli o pravem času, dotlej bosta že zdavnaj mrtva. Mrka v tej zmerom hujši tesnobi se nista upala črtniti besede, s podvojeno močjo sta odgovarjala klidem, brez upanja, čuteč samo še podzavestno potrebo, povedati drugim, da sta še živa.

Minil je dan, minila sta dva dneva. Bila sta že šest dni pod zemljo. Voda, ki se jima je ustavila pri kolenih, ni niti naraščala niti upadala; nogo so se jima potapljale v ledeno kopel. Za kako uro sta jih mogla pač skrečiti; a ta položaj je bil tako neroden, da so ju vili hudi krči in sta morala spet iztegniti pete. Vsakih deset minut sta se pomikala nazaj na polski skali. Drobci premoga so ju zbadali v hrbet, v tilniku sta neprestano čutila bolečino, ker sta morala biti venomer sključena, da si nista razbila lobanje. Zatohtlost je bila hujša in hujša, zrak, ki ga je odpirala voda, se je gostil v tem zvončastem prostoru, v katerem sta bila zaprta. Njuna pridružen glasova sta se zdela, kakor da prihajata iz daljave. V ušesih jima je zvonilo, kakor da močno bije plat zvona, kakor da brez konca dirja čreda v plohi in toči.

Sprva je Katarino strahovito mučila lakota. Dvigala je h grlu uboge skrčene roke ter venomer vzdihovala in stokala, kakor bi ji klešče trgale želodec. Štefan, ki ga je davila prav takšna bolečina, je mrzlično tipal v temi, dokler niso prsti našli v bližini kosa napol trhega lesa. Z nohti ga je strgal in ga dal v prgiščih vlačnici, ki ga je požrešno gohtala. Dva dni sta se preživljala s tem črvičim lesom in vsega pojedla, potem sta bila obupana, ko ga ni bilo več; ogulila sta si roke, ko sta hotela načeti druge kose lesa, a ti so bili še trdni, vlakna še niso popustila. Trpljenje je bilo zmerom hujše, divja sta bila, ko nista mogla prežvečiti platna svojih oblek. Usnjen pas, s katerim je bil Štefan prepasan, ju je nekoliko potolažil. Z zobmi ga je raztrgal na koščke, Katarina pa jih je zmlela in jih po sili požirala. Tako sta zaposlila čeljusti in si domisljala, da jesta. A ko tudi pasu ni bilo več, sta se lotila spet platna ter ga sesala ure in ure.

Toda kmalu so ti siloviti napadi prenehali, lakota se je izprevrgla le še v globoko, zamolklo bolečino, samo v počasno in vztrajno pešanje njunih moči. Brez dvoma bi bila podlegla, če bi ne imela vode, kolikor sta je hotela. Samo sklanjala sta se in pila iz prgišča, po dvajsetkrat sta jo zajela, žgala ju je tolikšna žeja, da je vsa ta voda ni mogla pogasiti.

Sedmega dne se je Katarina sklonila, da bi se napila, pa je zadela z roko ob nekaj, kar je priplaval pre dnjo.

— Lej no... Kaj pa je to?

Štefan je tipal po temi.

— Ne vem, kaj naj bo, dejal bi, da je pokrov kakih ventilacijskih vrat.

Pila je, a ko je zajela drugo prgišče, se je predmet doteknil njenih rok. Strahovito je zakričala.

— On je, za božjo voljo!

— Kdo vendar?

— On, saj veš... Čutila sem njegove brke.

Bilo je Chavalovo truplo, ki ga je voda prinesla po strmini in ga priplavila do njiju. Štefan je iztegnil roko ter začutil brke in, zdobljen nos; vztrepetal je od strahu in strahu. Katarini se je tako zagabilo, da je izpljunila vodo,

ki jo je imela še v ustih. Zdelo se ji je, da je pila kri in da je vsa ta globoka voda pred njo kri tega človeka.

— Čakaj, je zajecjal Štefan, s poti ga bom spravil.

Z nogo je sunil mrtvaka, da se je oddaljil. A kmalu sta ga spet začutila, kako se jima je zadrževal v noge.

— Hudič, vendar, tak pojdi nu!

In še tretjič ga je moral Štefan odriniti. Nekakšen tok ga je prinašal nazaj. Chaval ni hotel proč, hotel je biti z njima, proti njuni volji. To je bil strašen drug, ki jima bo docela okužil zrak. Ves ta dan nista pila, upirala sta se, rajši bi bila umrla. Naslednjega dne pa ju je prisilila muka: pri vsakem požirku sta odpirala truplo in sta kljub temu pila. Nič ni pomagalo razbijati mu glavo, ker je spet prihajal mednju, trmast v svoji ljubosumnosti. Do konca bo ostal tu, celo mrtev, in ju motil, da ne bosta sama.

Spet en dan in še eden. Kadarkoli je zvalovila voda, se je zadel ob Štefana človek, ki ga je bil ubil, kakor bi se le sosed s komolcem obregal obenj in ga spominjal svoje navzočnosti. In vsakokrat se je zdrznil. Zmerom mu je bil pred očmi, zabuhel, zelen, z rdečimi brki na razmesarjenem obrazu. Potem pa se ni več spominjal, saj ga ni ubil, le-oni plava k njemu in ga hoče ugrizniti. Katarino je zdaj stresal napad dolgega brezkončnega joka, potem pa je bila pobita in onemogla. Slednjič jo je obšla nepremagljiva dremavica. Štefan jo je zbudil, ona pa je zajecjala nekaj besedi in takoj spet zaspala, ne da bi bila odprla oči. Da ne bi utonila, jo je Štefan prijel okoli pasu. Zdaj je sam odgovarjal tovarišem. Udarci krampov so prihajali bliže in bliže, slišal jih je za hrbtom. A tudi njegove moči so pešale, nič več se mu ni ljubilo trkati. Saj vedo, kje so, čemu bi se potem še trudili? Ni ga več zanimalo, ali bodo morda prišli. V topoglavem pričakovanju je za nekaj ur pozabil, česa čaka.

Malo mu je spet odleglo. Voda je vpadala. Chavalovo truplo se je oddaljilo. Devet dni so že delali, da bi ju osvobodili, in prvič sta naredila nekaj korakov po rovu. Tedaj pa ju je strašen potres podrli na tla. Iskala sta drug drugega in se zmedena od strahu objela, ne da bi vedela, kaj se je zgodilo, misleč, da se pričinja katastrofa znova. A nič se ni več ganilo, udarci krampov so prenehali.

V kotu, kjer sta sedela drug kraj drugega, se je Katarina tiho zasmejala.

— Zunaj mora biti zares krasno... Hajd, pojdva odtod.

Spočetka se je Štefan upiral tej norosti. A njegova bistrejša glava je kmalu popustila in izgubil je smisel za resničnost. Vsi čuti so jima odpovedali, zlasti Katarini, ki jo je tresla mrzlica in je občutila živo potrebo, da se razgovori in razmahne. Zvonenje v ušesih se je spreminilo v žuborjenje tekoče vode, v ptičje petje; začutila je močan duh po pohojeni travi in videla je razločno, kako ji pred očmi plavajo velike rumene lise, tako široke, da je mislila, da je zunaj ob prekopu, v žitu, o lepem sončnem dnevu.

— Kaj, kako je toplo!... Tak vzemi me k sebi, ostaniva skupaj, oh, za zmerom, za zmerom!

Prišel jo je k sebi, tudi ona se je prižela k njemu in je venomer brbljala vsa srečna:

— Kako sva bila neumna, da sva tako dolgo čakala! Takoj sem te imela rada, ti pa nisi razumel, kujal si se... In potem, ali se spominjaš, doma ponoči, ko nisva spala, ležala sva vznak in poslušala, kako diha, tako sva hrepnela drug po drugem.

(Dalje prihodnj.)

stanovalci siromaki, ki bi skraj sami potrebovali vbojajme.

Dva križajoča se kvadrata: stanovalci je plah človek. Zato nastopi predrzno!

Prazen krog: tu boš dobil denar.

Krog in v njem pika: tu prebiva nekdo s policije. Če boš potrkal, utegneš priti za mesec dni na ričet.

Krog s premerom: denarja ne boš dobil, pač pa kosilo.

Pravokotnik s piko v sredi: stanovalci je sirovač.

Trije poševni križi drug pod drugim, zraven pa puščica, ki kaže recimo na drugi, srednji križec: v drugem nadstropju desno (ali levo, na katero stran pač kaže puščica) je vredno potrkati.

Narisana mačka: doma je samo ženska, toda ne zaupaj ji!

Narisano klavirno: dobil boš kaj za jesti, a zato bo moral prijeti za kakšno delo.

Dve prekržani bergli: dobil boš kaj, če bodo mislili, da si pohabljenec.

Narisana rešetka: Pozor! Nevarnost! (Rešetka pomeni ječo.)

Cigani se sporazumevajo še na druge načine. Tako n. pr. razporede na poseben način kamenčke ob cesti, a celo s koščki slamice se znajo sporazumeti, ki jih na poseben način zlože v špranje med opeko in kamenjem zidov ali ograj pri hišah. Časih boste opazili takole znamenje: daljša vodoravna črta, pod njo dve krajši navpičnici, ki se je dotikata, nad njo v sredi pa spet krajša navpičnica. To pomeni obtožbenca na zatožni klopi in hoče reči: "Glej, da boš odločno tajil in da ne boš ničesar priznal".

Če sta pa na vodoravno črto postavljeni dve kratki navpičnici od zgoraj, pomeni, da so dokazi tako hudi, da tajenje nič več ne pomaga in da je vse izgubljeno.

(Po stockholmskem "Dagens Nyheter")

OPRSNIKI ZOPER MORILNE KROGLE

Konjunktura v industriji, ki izdeluje zaščitne oklepe proti atentatom

Neka trdka v londonskem Westendu, ki izdeluje posebne oklepe zoper krogle, ima v zadnjih mesecih, kakor poroča neki londonski list, pravo visoko konjunkturo. Nje promet se je podesetoril.

Po umoru kancelarja Dollfusa, je dejal lastnik te trdke nekemu novinarju, je prišla kopica naročil od vsehovsod, a že dva dni po marsejskem atentatu je prejela naročilo za nič manj nego 600 teh oklepov ali oprsnikov. Neka oseba jih je sama naročila sto, druga pa 36. Nekdo je poslal več metrov modrega blaga, v katero naj bi všili oklep, da bi ga ne bilo pod obleko poznati. Imen naročiteljev tovarnar seveda ni izdal in jih deloma celo sam ne pozna, povedal pa je, da jih je velik del iz vladajočih družin in diplomatskih krogov.

Zaščitni telovniki so iz posebnega lahkega, a zelo močnega jekla in so sestavljeni iz dolgih pasov, da se morejo ljudje v njih lažje gibati. Oprsniki so dvojne vrste: samo za prsi ali za prsi in hrbet. Prvi tehtajo 10, drugi 20 funtov. Izdelovatelji jamčijo, da oklepov ne predre kroglja nobenega kalibra na razdaljo 20 m. Za strele iz večje bližine pa ne jamčijo popolnoma.

V RUSIJI 23 MILIJONOV DELAVCEV

Ruski centralni strokovni svet je izdal poročilo za VII. svetjski kongres z ozirom na predstoječe volitve sovjetov. Poročilo pravi, da je politika industrializacije in kolektivizacije kmetijstva zmogala. Število zaposlenih delavcev in nameščencev je naraslo na 23 milijonov, dočim jih je bilo še 1931 le 17 milijonov. Mezde se neustavno višajo, znašajo pa od 60 do 700 rubljev. Mezdni fond, ki so znašali 1931 v celotnem gospodarstvu 21 milijard rubljev, bodo znašali 1934 že 41 milijard. Povprečna meza je v tej dobi narasla od 93 rubljev na 148 rubljev.

Za stanovanjske stavbe se je porabilo v štirih letih 5552 milijonov rubljev. Socialno zavarovalni proračun je narasel od

2850 na 5300 milijonov. Tudi skrbstvo za otroke se je v teh letih izboljšalo, za katero se je izdalo 1934 nad 840 milijonov. Na vseučiliščih je bilo 272.000 slušateljev, sedaj jih je 420.000. Za telesno vzgojo se je izdalo strokovnim organizacijam 1931 16 milijonov, 1934 pa 48 milijonov. ("Prager Presse.")

— Federated Pictures.

Heywood Brown, znani radiokalni člankar, piketira pred poslopjem lista "Newark Ledger", pri katerem so reporterji zastavkali. Brown je predsednik nove reporterske unije.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in v šteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plažajo pri ascensu \$1.20 za tednik, se jim to šteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člana S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nek, ki bi rad čital list vsak dan. Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado \$6.00	Za Cincero in Chicago je.....\$7.00
1 tednik in.....4.80	1 tednik in.....6.00
2 tednika in.....3.60	2 tednika in.....5.00
3 tednike in.....2.40	3 tednike in.....3.50
4 tednike in.....1.20	4 tednike in.....2.25
5 tednikov in.....nič	5 tednikov in.....1.00
Za Evropo je.....\$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J. ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bo moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo znati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino na list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časni knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drug.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijako delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na želje tudi vsa ustmena pojasnila

Skrivnostna pisava

postopačev, beračev in ciganov

Ne mislite, da si samo državniški in diplomati dopisujejo s šiframi. O, ne. Poznamo še neko drugo organizacijo, mnogo številnejšo in prav tako mednarodno: tudi njeni člani se poslužujejo, kadar hočejo drug drugega sporočiti kako važno novico, posebnih znamenj in skrivnih šifer, za nas pravcati hieroglifov.

Ta čudna organizacija je organizacija postopačev, ciganov, potujočih beračev in drugih delomrznežev. V primeri s skrivno pisavo diplomatov je pa njihova pisava vse prej ko sfrizirana in izumetničena: tako kratka je in jedrnata kakor misli, ki jih njihov kodeks izraža. Tudi je ne skrivajo v ognjevarne železne omare in arhive kakor gospodje diplomatje svoja dragocena pisma; ne, beračem in ciganom tega ni treba in zato razodevajo svojo tajnost vsemu svetu: vsakomur je na razpolago, kdor jo zna prebrati in razvozlati.

Profesor Streicher na Dunaju se je mnogo ukvarjal z opazovanjem in proučevanjem mednarodnih znamenj, s katerimi be-

rači in zločinci vseh dežel drug z drugim korespondirajo, čeprav ne razumejo niti besedice tujeje jezika. Z risbami in dogovorjenimi figurami, ki imajo v vseh državah en edini pomen, izmenjavajo svoje misli, se sporazumevajo, drug drugemu svetujejo in pomagajo, tako da se vsakdo lahko okoristi z izkustvi in opazovanji svojih tovarišev. V policijskem jeziku se ta znamenja imenujejo "cinki", "cinkirati" pa pomeni narisati "cinke" na zid, na hišna vrata, na kilometrski kamen ali kam drugam, v svarilo ali navodilo neznanemu tovarišu, ki se bo morda nekoga dne izgubil v tisti kraj.

"Takih 'cinkov' poznamo celo vrsto", nam je razlagal profesor Streicher. "Med nje spadajo na primer tudi znamenja, ki si jih tetovirajo po telesu mornarji, anarhisti in mednarodni zločinci. Motiv tetoviranja imajo skoraj zmerom neki skriven pomen. Najvažnejši 'cinki' so pa kajpada pismeni, to se pravi napisana ali narisana znamenja na hišnih vratih, na naslonih klopi v javnih parkih, na mostovih, na ograjah vrtov itd.: sama skrivnostna znamenja, s katerimi berači in postopači sporočajo svojim pajdašem množico drobnih reči, ki jih je treba vedeti o dotičnem kraju, hiši itd.,

in o nevarnostih, ki jih utegnejo tam čakati.

Glede izvira besede "cink" in njenih odvedenk so mnenja zelo deljena. Drži le to, da ni ta "cink" prav nič v sorodu s kovino, na katero spominja s svojim imenom. Najbrže izvira "cink" iz zastarele besede "Zinker", ki je v stari nemščini pomenila, da je spadalo nekaj med rabljeve dolžnosti tudi to, da je zločincu vžgal v telo sramotna znamenja. "Cinki", ki jih dandanašnji uporabljajo poklicni "pocestneži", so po tem takem samo nadaljevanje prakse nekdanjih "zinkerjev".

"Cinki" beračev, postopačev in krošnjarjev služijo njihovim tovarišem za kažipot in povedo, ali je kaj upanja, da se bo tam kaj dobilo za v žep ali za pod zob. Dalje povedo, ali je treba mlo prositi in se morebiti sklicevati na pohabljenstvo, ali je bolje pobožno moliti, ali je pa treba energično terjati svojo "pravico".

Evo vam nekaj takih "cinkov".

Če je na vratih narisana križ, pomeni: stanovalci je pobožen. Glej, da se boš primerno obnašal. Najbolje bo, če potrkaj z rožnim vencem v roki.

Poševog križ pomeni, da nimaš česa pričakovati, ker so